

Vaikkajoki, Vaikon vanhat metsät ja Aitalamminsuon (FI0600010) sammalkartoitukset 2017

Hydrologia-LIFE (LIFE16NAT/FI/000583)

Timo Kypärä

JOHDANTO JA MENETELMÄT

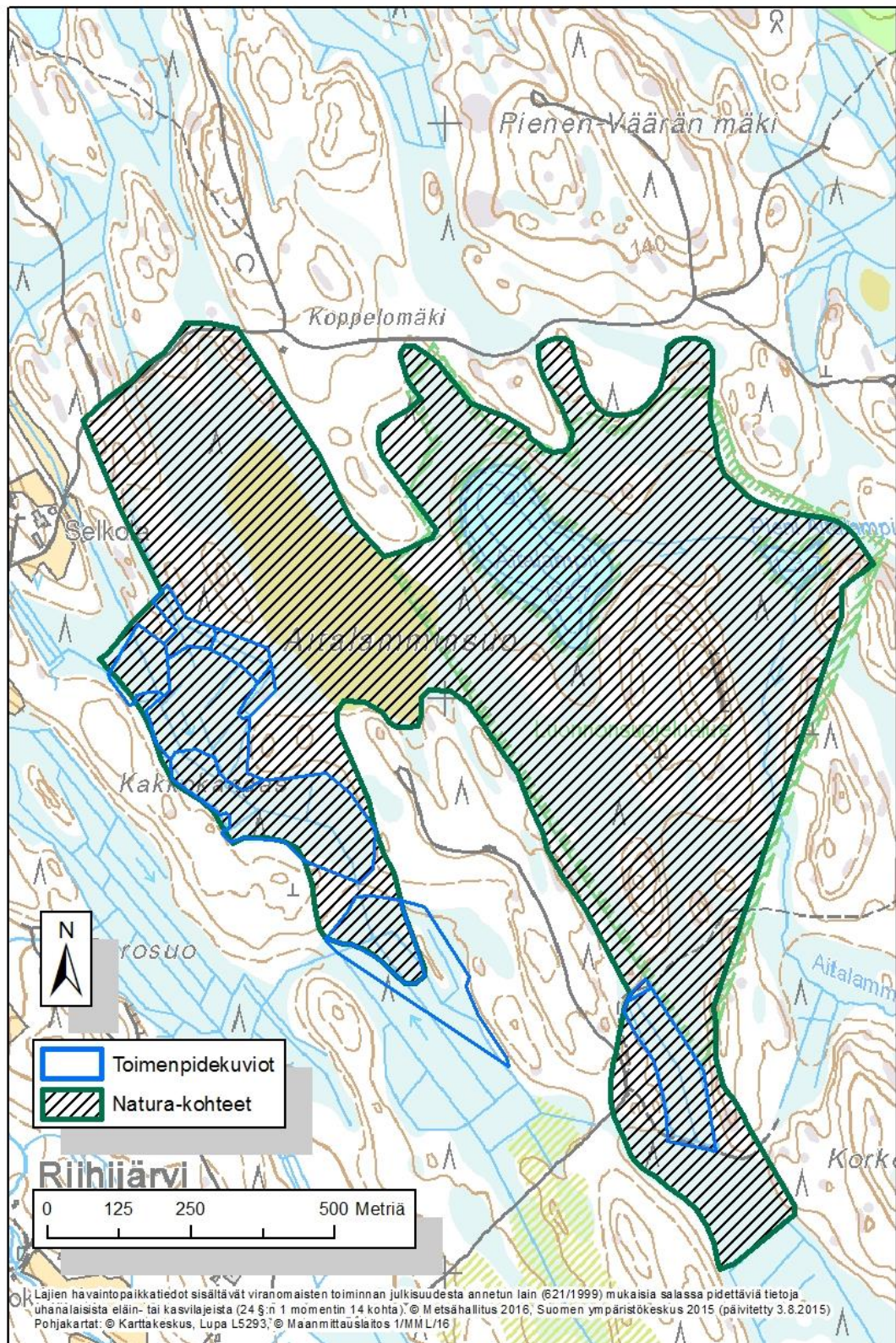
Kartoitusten tavoite ja tarkoitus

Tämä raportti on tuotettu EU:n LIFE-rahoituksen tuella Hydrologia-LIFE -hankkeessa. Raportin tuloksia hyödynnetään Vaikkajoki, Vaikon vanhat metsät ja Aitalamminsuon nimisen Natura2000-alueen ennallistamisen ja hoidon suunnittelussa ja toteutuksessa. Tämä sammalkartoitus on tehty ojitettujen soiden ja pienvesien ennallistamissuunnitelman laatimista varten (Kuvat 1 ja 2). Lisäksi kartoitettiin Natura-alueen huomionarvoista sammal- ja putkilokasvilajistoa myös toimenpidealueiden ulkopuolella.

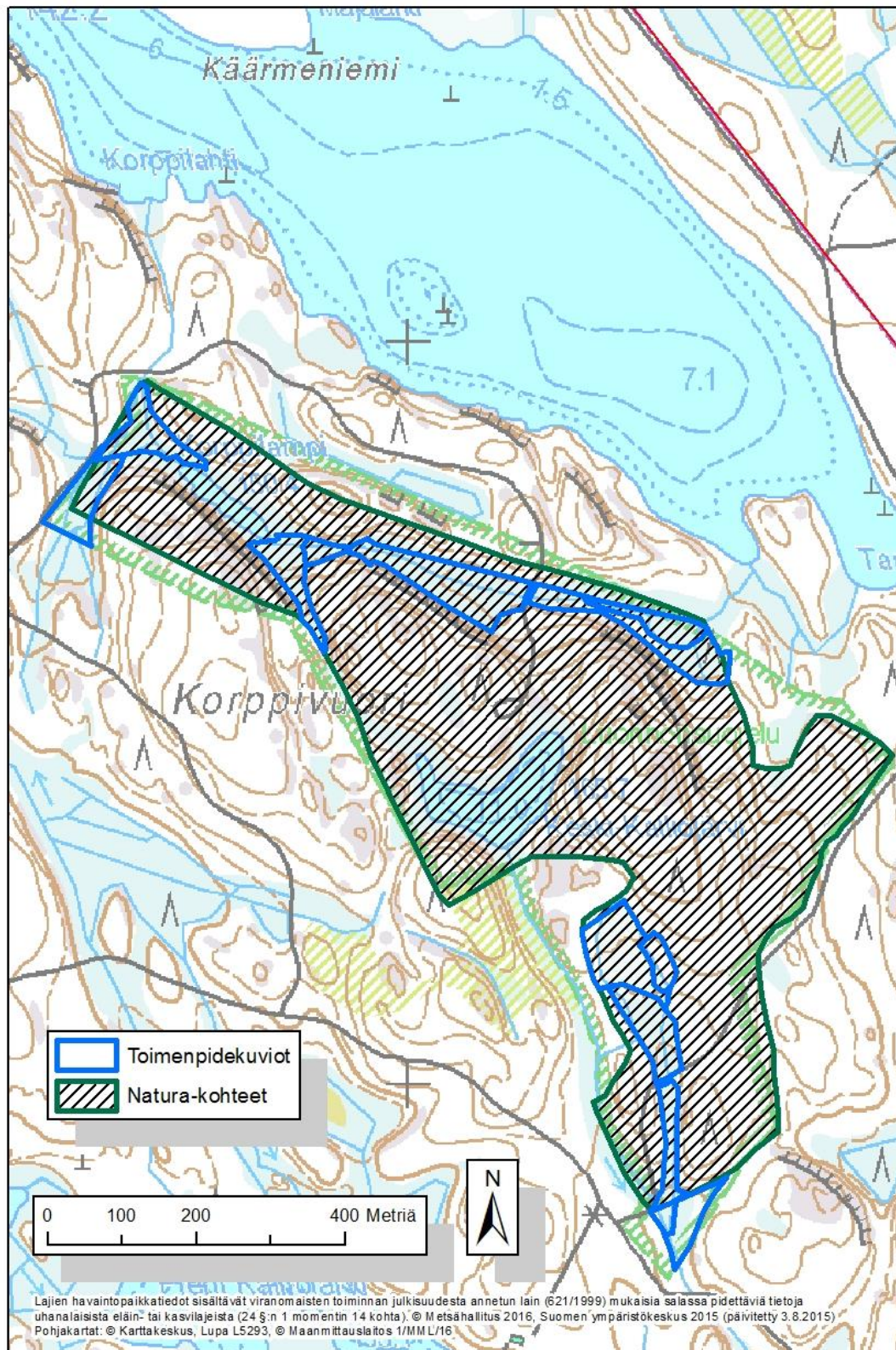
Kartoituskohteet ja -menetelmät

Vaikkajoki, Vaikon vanhat metsät ja Aitalamminsuon niminen Natura-alue sijaitsee Pohjois-Savossa Kaavin kunnassa. Eliömaantieteellisesti kohde sijaitsee Pohjois-Karjalan eliömaakunnassa (PK) ja Keskipohjoisella kasvillisuusvyöhykkeellä Pohjois-Karjala - Kainuun osa-alueella (3b). Nyt suunnittelun kohteena olevilta Aitalamminsuolta ja Vaikon vanhan metsän alueelta ei ole Hertta/eliölajit -tietokantaan tallennettu sammal- tai putkilokasvihavaintoja.

Kartoitukseen käytettiin kaksi maastotyöpäivää ja ne suoritettiin 11.9 ja 14.9.2017. Kartoituksessa käytettiin yleiskartoitusmenetelmää, jossa kohdelajeina ovat uhanalaiset, silmällä pidettävät, rauhoitetut ja harvinaiset lajit. Kartoituksen kohteena olevista sammallajeista kerättiin näytteitä, joista lajinmääritys varmistettiin mikroskooppilla. Kerättyjen näytteiden ja huomion arvoisten lajien havaintopaikat tallennettiin GPS-paikantimeen. Myös kuljettu kartoitusreitti tallennettiin GPS-paikantimeen. Sammallaajien lisäksi kirjattiin ylös havaintoja raidankehokajäkälästä (*Lobaria pulmonaria*) NT ja samettikesijäkälästä (*Leptogium saturninum*) NT. Maastokartoituksista, mikroskooppisesta lajinmäärityksestä ja raportoinnista vastaa suunnittelija Timo Kypärä Metsähallituksen Etelä-Suomen luontopalveluista.

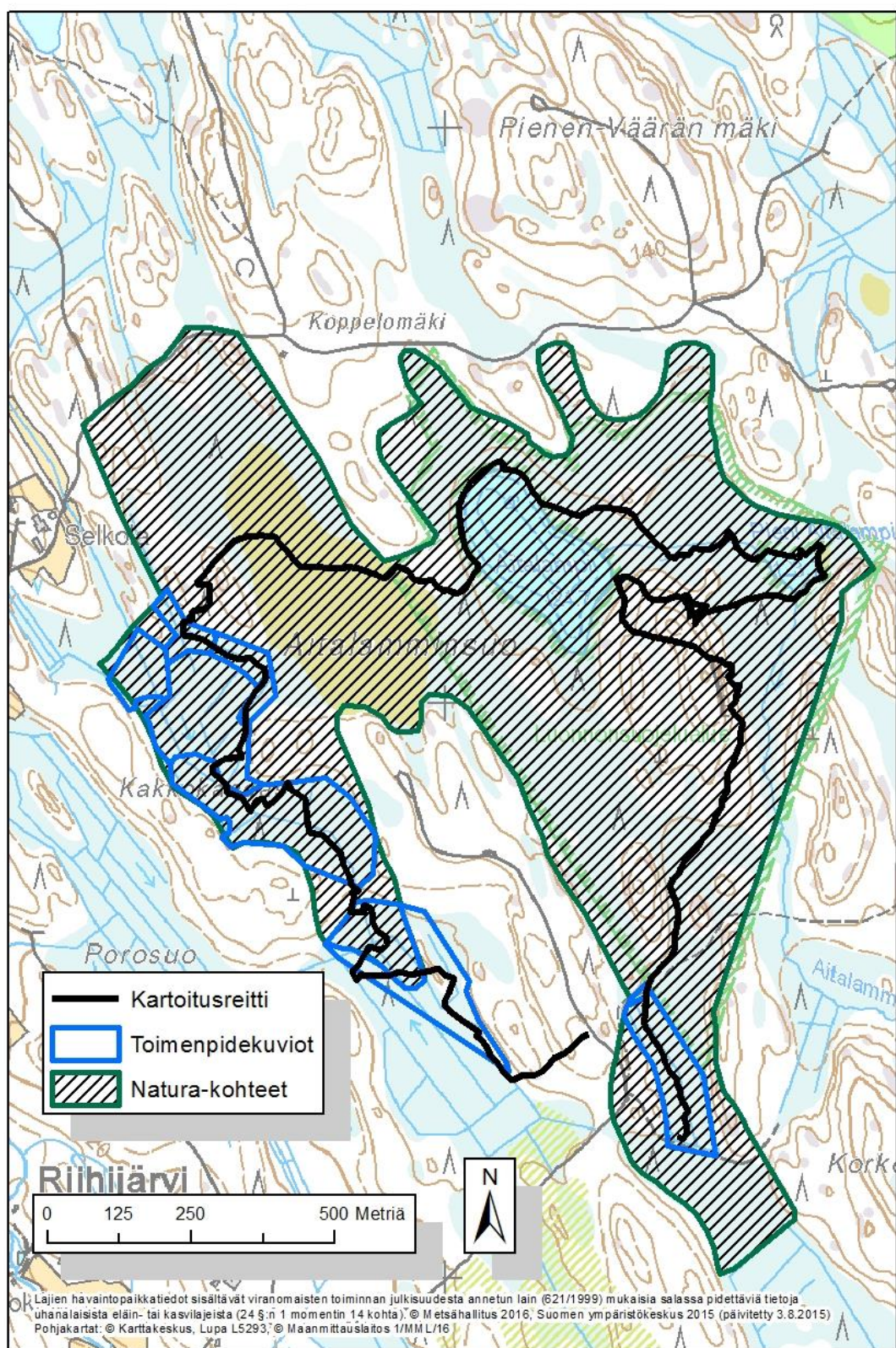
Kuva 1. Aitalamminsuon niminen Natura-alueen osa-alue ja sen ennallistettavat kohteet kartalla.

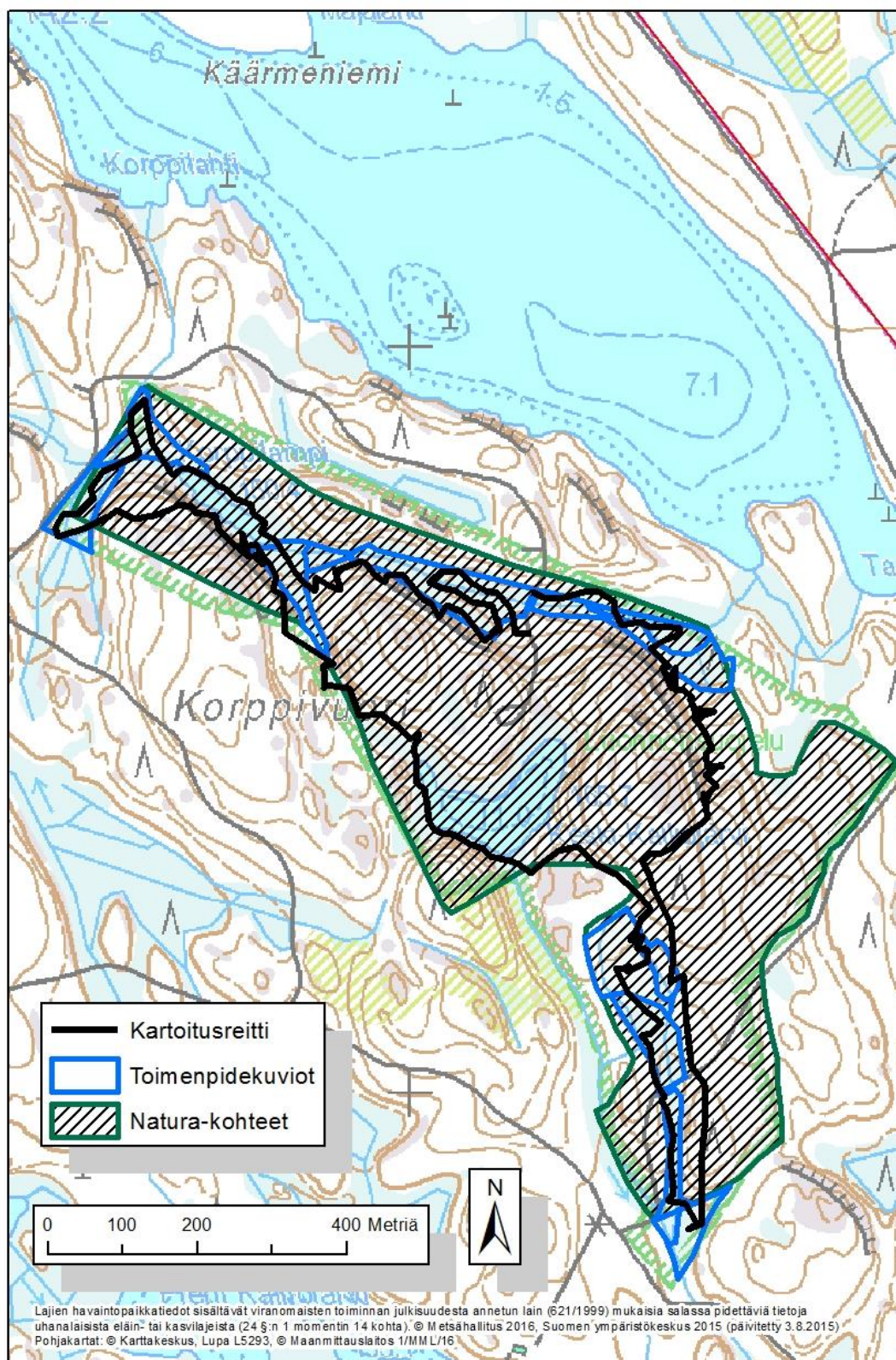
Kuva 2. Vaikon vanhat metsät niminen Natura-alueen osa-alue ja sen ennallistettavat kohteet kartalla.

TULOKSET

Kartoitusjälki

Kuva 3. Aitalamminsuon kartoitusreitti.

Kuva 4. Vaikon vanhat metsät alueen kartoitusreitti.

Lajihavainnot

Kartoituksissa havaittiin 12 huomionarvoista lajia, joista sammalia on 10 lajia ja kaksi jäkälälajia. Kaikkiaan näille lajeille kirjattiin 29 havaintopaikkaa. (Taulukko 1). Lähes kaikki havainnot ovat Vaikon vanhat metsät osa-alueelta. Aitalamminsuon alueelta havaittiin vain yksi kantoraippasammalen (*Anastrophyllum hellerianum*) NT ja kaksi samettikesijäkälän (*Leptogium saturninum*) NT esiintymää. Vaikon vanhassa metsässä maapuilta tavattiin uhanalaista pikkulovisammalta (*Lophozia ascendens*) VU ja silmällä pidettävää kantoraippasammalta (*Anastrophyllum hellerianum*) NT. Yhden tuulenkaatojuurakon alta löytyi runsas esiintymä aarnisammalta (*Schistostega pennata*). Vanhassa metsässä järeiden haapojen epifyyttinä kasvaa raidankehkojäkälää (*Lobaria pulmonaria*) NT ja samettikesijäkälää (*Leptogium saturninum*) NT.

Vaikon vanhassa metsässä on useita kallioseinämiä, jotka ovat ekspositioltaan varjoisia, koilliseen avautuvia jyrkänkeittä. Seinämillä on yleisesti valuvetisyyttä, joka luo kosteata pienilmastoa vaativille kalliolajeille sopivaa elinympäristöä. Näitä vaateliaita lajeja kohteelta havaittiin useita mm. uhanalainen etelänraippasammal (*Anastrophyllum michauxii*) VU, runsaana esiintyvä pikkusahasammal (*Bazzania tricenata*) NT/RT, isosahasammal (*Bazzania trilobata*) RT ja kalliopussisammal (*Marsupella emarginata* ssp. *emarginata*). Korppilammen kohdalla jyrkänkeittä (kuva 5) tavattiin myös ravinteisuudeltaan vaateliaita lajeja kuten isoruostesammal (*Anomodon viticulosus*) RT, paakku-uurnasammal (*Amphidium mougeotii*) RT ja kalliouurresammal (*Zygodon rupestris*) RT.

Tarkemmat tiedot lajihavainnoista tallennetaan LajiGIS-järjestelmään. Huomionarvoisten lajien havaintopaikat on esitetty kartalla kuvissa 6-7.

Taulukko 1. Aitalamminsuon ja Vaikon vanhan metsän merkittävimmät lajihavainnot.

Tieteellinen nimi	Suomenkielinen nimi	Uhanal.lk	Muu status	Runsas
<i>Lophozia ascendens</i>	pikkulovisammal	VU		2
<i>Anastrophyllum michauxii</i>	etelänraippasammal	VU		1
<i>Bazzania tricenata</i>	pikkusahasammal	NT/RT		6
<i>Schistostega pennata</i>	aarnisammal	NT/RT		1
<i>Anastrophyllum hellerianum</i>	kantoraippasammal	NT		6
<i>Lobaria pulmonaria</i>	raidankehkojäkälä	NT		4
<i>Leptogium saturninum</i>	samettikesijäkälä	NT		3
<i>Marsupella emarginata</i> ssp. <i>emarginata</i>	kalliopussisammal	RT		2
<i>Bazzania trilobata</i>	isosahasammal	RT		1
<i>Zygodon rupestris</i>	kalliouurresammal	RT		1
<i>Anomodon viticulosus</i>	isoruostesammal	RT		1
<i>Amphidium mougeotii</i>	paakku-uurnasammal	RT		1

HOITO YM. SUOSITUKSET

Aitalamminsuolla ei ennallistamistoimista aiheudu uhkaa havaituille huomionarvoisille lajeille, sillä niiden havaintopaikat sijaitsevat kohteen luonnontilaisella osalla etäällä toimenpidekuvioista. Vaikon vanhan metsän kohteen pohjoisosan toimenpidekuvioilla on useita huomionarvoisten kalliolajien havaintoja. Ennallistamistoimet eivät kuitenkaan uhkaa jyrkänkeiden sammaleesiintymiä.

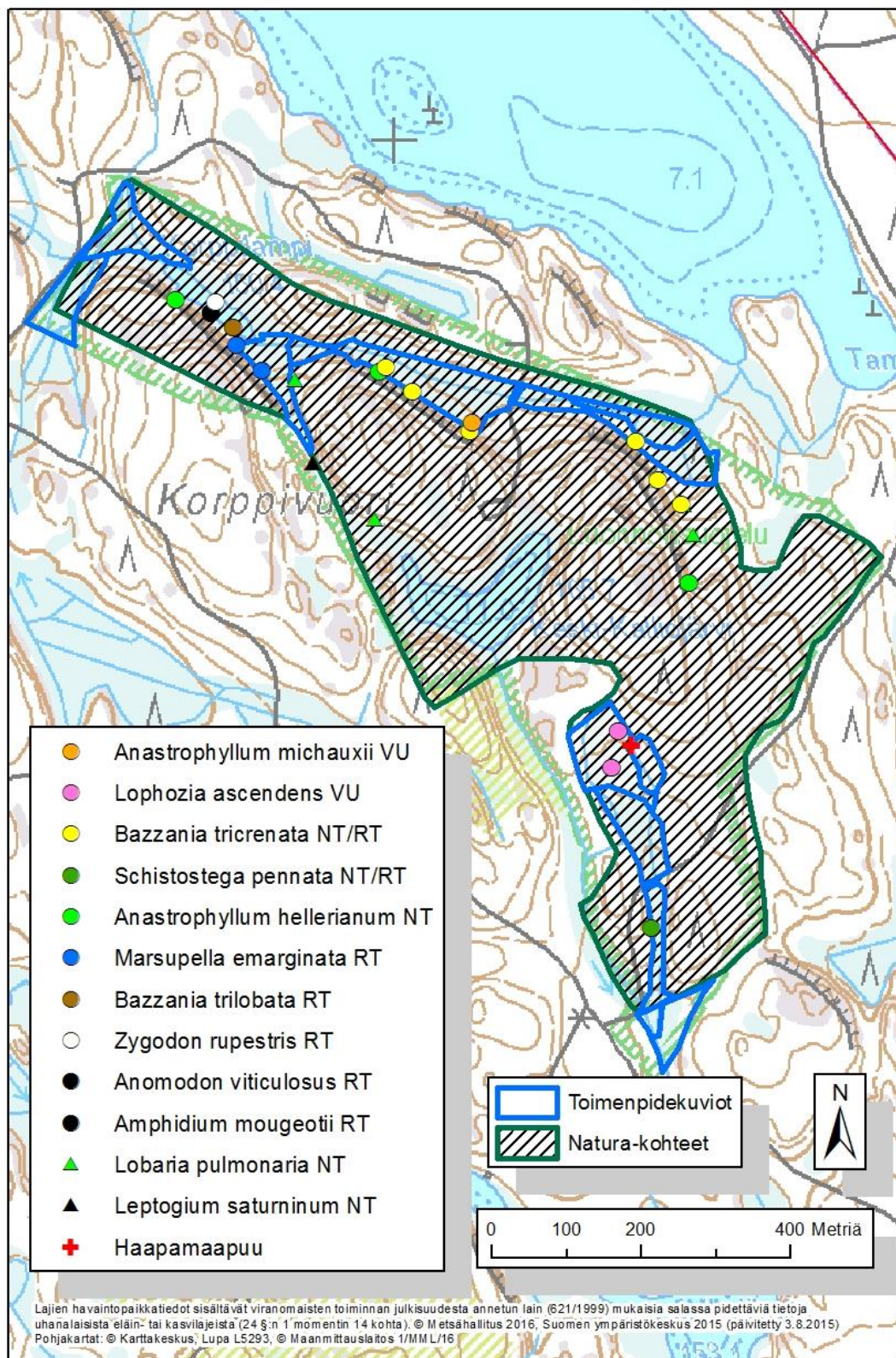
Vaikon vanhan metsän eteläosan toimenpidekuvioilla on maapuilla kasvavia huomionarvoisten lajien esiintymiä, jotka ovat uhattuina ennallistamistöitä toteutettaessa. Uhanalaisella pikkulovisammalla (*Lophozia ascendens*) VU on kohteella kaksi havaintoa, joista pohjoisempi havainto sijaitsee ojan yli kaatuneella järeällä haapamaapuulla (kuva 7). Pikkulovisammalen lisäksi maapuulla kasvaa myös kantoraippasammal (*Anastrophyllum hellerianum*) NT ja muita yleisempiä lahoppuun maksasammalia. Tämän maapuun eteläpuolella on toinenkin ojan yli kaatunut järeä haapamaapuu, joka karttakuvissa 6 ja 7 on

merkitty punaisella ristillä. Kumpikin ojan yli kaatunut haapa tulee säilyttää mahdollisimman koskemattomina ennallistamistöitä toteutettaessa. Kohteen toinen pikkulovisammalhavainto sijaitsee maapuulla reilun 20 metrin etäisyydellä ojasta, eikä siihen kohdistu suurta uhkaa ojaa täytettäessä.

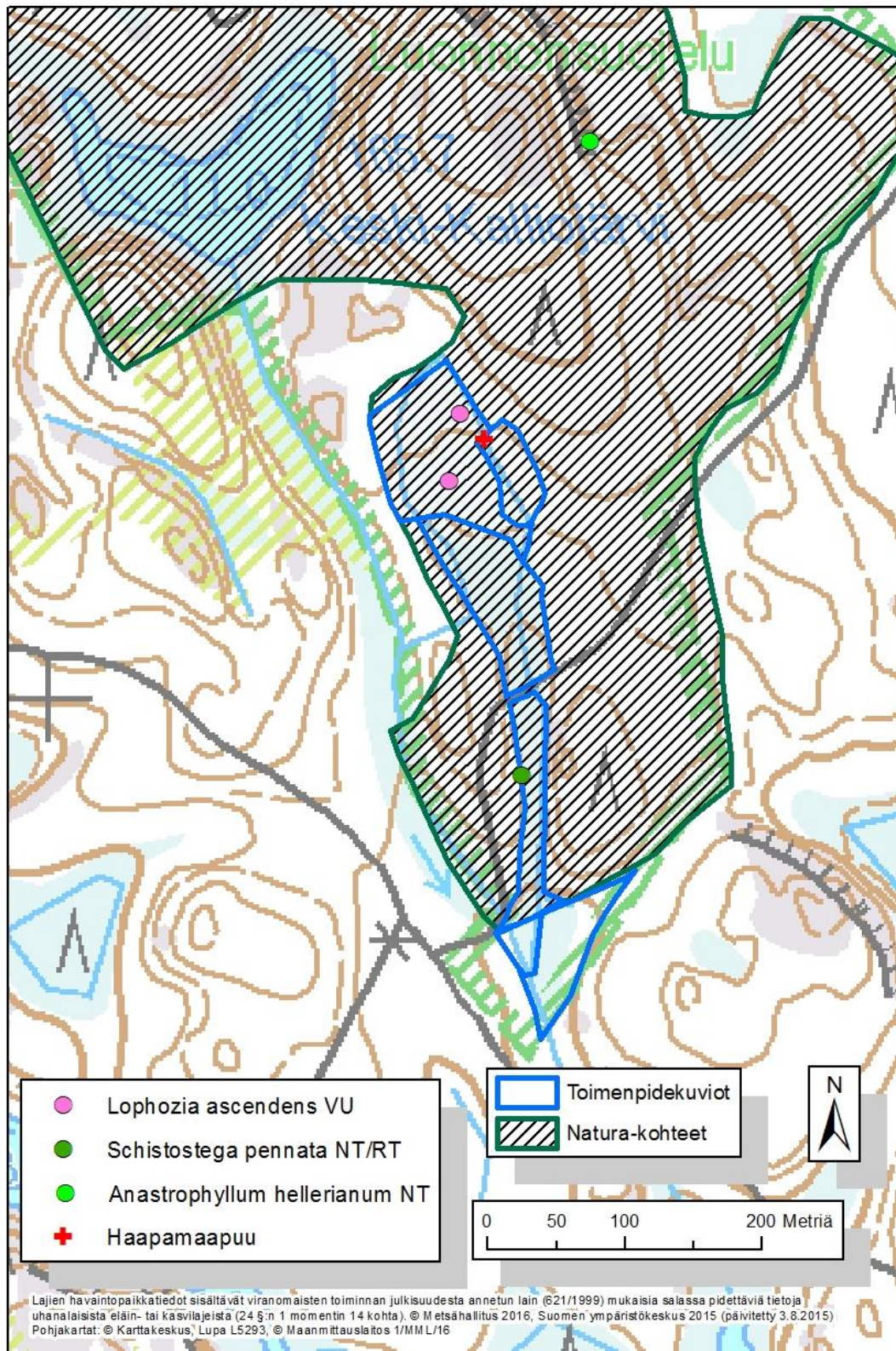
Metsäautotien eteläpuolisella ennallistamiskuviolla sijaitsee aarnisammalen (*Schistostega pennata*) NT/RT esiintymä. Laji kasvaa runsaana korven ja kangasmetsän rajalla sijaitsevan tuulenkaatojuurakon alla noin 10 - 15 metrin etäisyydellä ojan länsipuolella. Esiintymä tulee ottaa huomioon ja varoa hävittämästä kasvustoa ojaa täytettäessä.

Kuva 5. Korppivuoren jyrkänne, jolla kasvaa ravinteisuudeltaan vaateliaita sammallajeja. Etualalla Korppilampi.

Kuva 6. Vaikon vanhan metsän mielenkiintoiset lajihavainnot. Kaikki havainnot eivät karttaesityksessä näy havaintojen päällekkäisyyksien vuoksi.

Kuva 7. Vaikon vanhan metsän eteläisimmät toimenpidekuviot ja niiden huomionarvoiset lajihavainnot.